

Sygn. akt VIII U 19/11

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 maja 2013 r.

Sąd Okręgowy w Gdańsku

VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA w SO w Gdańsku Hanna Witkowska-Zalewska

Protokolant: srt. sekr. Sądowy Iwona Lawrenc

po rozpoznaniu w dniu 14 maja 2013 r. w Gdańsku

sprawy P. J.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział (...) w G.

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia

na skutek odwołania P. J.

od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział (...) w G.

z dnia 31 października 2008 r. nr (...)/15

oddala odwołanie

/na oryginale właściwy podpis/

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 3 listopada 2008 r. wstrzymał wypłatę renty inwalidzkiej ubezpieczonego i zobowiązał go do zwrotu kwoty nienależnie pobranego świadczenia za okres od dnia 1 sierpnia 2005 r. do 31 lipca 2008 r. w wysokości 11.435,97 zł.

W uzasadnieniu organ wskazał, że ubezpieczony był prawidłowo pouczony o okolicznościach powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń, a mimo zajścia tych okoliczności pobierał przesyłane świadczenie.

P. J. odwołał się od powyższej decyzji zarzucając, iż została wydana na podstawie nieprawomocnej decyzji z dnia 30 września 2008 r., zaskarżonej przez niego do Sądu Pracy w B..

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie oraz o zawieszenie postępowania do czasu zakończenia postępowania toczącego się z odwołania P. J. przed Sądem Okręgowym w Gdańsku, XV Wydziałem Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z/s w G. w sprawie o sygn. akt: XV U 2815/08.

W uzasadnieniu organ powołał się na argumentację zawartą w treści zaskarżonej decyzji, a ponadto wskazał, że w dniu 7 października 2008 r. P. J. otrzymał z P. Terenowej KRUS w H. decyzję z dnia 30 września 2008 r., stwierdzającą nieważność decyzji ostatecznej z dnia 16 lipca 2001 r., na mocy której objęty został ubezpieczeniem społecznym rolników z mocy ustawy. Powodem wydania w dniu 30 września 2008 r. decyzji było ujawnienie faktu,

iż wnioskodawca nigdy nie podjął się prowadzenia działalności rolniczej na gruntach będących w jego posiadaniu (0,13 ha-grunty własne i 2,60 ha dzierżawione z Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa). Nie będąc rolnikiem w rozumieniu art. 6 pkt 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, wnioskodawca nie spełniał przesłanek, aby podlegać temu ubezpieczeniu. W dniu 13 października 2008 r. pozwany odmówił wnioskodawcy prawa do wypłaty renty rolnej, od której to decyzji wnioskodawca wniósł odwołanie, zaś na mocy zaskarżonej decyzji z dnia 31 października 2008 r. pozwany zobowiązał Skarżącego do zwrotu nienależnie pobranej renty rolnej za okres 3 ostatnich lat, zgodnie z art. 138 ust. 1, 2 i 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U z 2004 r., Nr 39, poz. 353 ze zm.) w związku z art. 52 ust. 1 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, według którego osoba, która pobrała nienależne jej świadczenie obowiązana jest do zwrotu tego świadczenia. Kwota świadczenia, w przypadku Wnioskodawcy za okres od 1 listopada 2003 r. do 31 lipca 2005 r. wynosząca 14.103,13 zł podlega odpisaniu jako objęta zakazem dochodzenia jej zwrotu.

W piśmie procesowym z dnia 10 marca 2009 r. P. J. podał, że w sprawie nie złożył fałszywych zeznań ani dokumentów i nie zachodzą przypadki świadomego wprowadzenia przez niego w błąd organu rentowego lub innego bezprawnego działania. W tym samym stanie faktycznym doszło bowiem po latach do zmiany poglądu prawnego na tle chwili (stanu) objęcia ubezpieczeń społecznym ubezpieczonego (różne poglądy Sądów i organu rentowego - brak wypowiedzi Sądu Najwyższego choćby na tle zbliżonym do okoliczności sprawy). Brak jest zatem, w jego ocenie, podstawy do żądania zwrotu pobranego świadczenia, skoro organ rentowy nie wykazał istnienia zawinienia (złej wiary) ubezpieczonego w uzyskaniu świadczenia. Organ rentowy nie uprzedzał też, że będzie on zobowiązany do zwrotu świadczenia, jeżeli w przyszłości dojdzie do zmiany oceny początku biegu objęcia ubezpieczeniem społecznym rolników.

Na rozprawie z dnia 13 maja 2009 r. skarżący wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez stwierdzenie, iż ubezpieczony nie jest zobowiązany do zwrotu spornej kwoty oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Na potwierdzenie swojego stanowiska powołał się na treść wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2007 r. sygn. akt: I UK 90/07 w przedmiocie pouczenia świadczeniobiorcy jako warunku skuteczności domagania się zwrotu świadczenia na podstawie art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy emerytalnej. Podał także, że nie można przypisać mu złej woli, zatem podlega ochronie praw nabytych. Ponadto wskazał, że w ustawie o ubezpieczeniu społecznym rolników brak jest regulacji normującej od kiedy powstaje obowiązek ubezpieczenia społecznego rolników jak również od jakiej daty należy przyjąć rozpoczęcie działalności rolniczej.

Pozwany wskazał, że zaskarżona decyzja została wydana na podstawie art. 138 ust. 2 pkt 2 ustawy emerytalnej – P. J. oświadczył, że prowadzi działalność rolniczą i tym samym wprowadził organ rentowy w błąd.

Postanowieniem z dnia 13 maja 2009 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku XV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z/s/ w Gdyni zawiesił niniejsze postępowanie. Podjęcie postępowania miało miejsce 12 kwietnia 2013 r.

W piśmie procesowym z dnia 10 maja 2013 r. ubezpieczony wskazał, że nie wprowadził organu rentowego w błąd poprzez podanie nieprawdziwych danych do zawarcia ubezpieczenia, jak i do otrzymania renty. Wyzierzał grunt rolne łąki i pastwiska w K., gmina N. w lutym 2001 r. od Agencji (...) w celu hodowli bydła mlecznego. Od lutego 2001 r. rozpoczął przygotowania do prowadzenia tej działalności. Nadto, posiada własny grunt rolny w C. Nowych gm. S., 0,1338 h, działka (...), który kupił w październiku 2000 r. Grunt składa z pastwiska i ziemi ornej, w kwietniu 2001 r. całość zorał i posiał warzywa i kartofle. Powyższe grunty stanowiły i stanowią łącznie jedno gospodarstwo rolne, co zostało potwierdzone w decyzji Wójta Gminy S. z czerwca 2001r. Składając oświadczenie w KRUS o uprawach warzyw, kartofli i łąki mówił wyłącznie o własnym gruncie (pastwisko i łąka to grunt trawiasty). Składając oświadczenie nie pamiętał, że pastwisko stanowi w rzeczywistości łąkę. Sąd Okręgowy w Gdyni w sprawie VIII U 2021/05 ustalił, że na nieruchomości rolnej, której jest właścicielem uprawiał warzywa. Po wypadku samochodowym w dniu 2 maja 2001r., w wyniku powstałych dolegliwości, był niezdolny do pracy.

Podał ponadto, że KRUS w apelacji od wyroku Sądu Okręgowego w sprawie o sygn. akt VIII U 2021/05 uznał, że nie podlega ubezpieczeniu rolniczemu, jednak rentę nadal wypłacał i ponownie przyznał ją w dniu 25 lipca 2006 r. na

okres 2 lat do lipca 2008 r. Po prawomocnym wyroku Sądu Apelacyjnego sygn. akt III AUa 3344/05 z dnia 5 kwietnia 2007 r. wypłacano rentę do lipca 2008 r.

Wnioskodawca stwierdził, że nie był pouczone przez KRUS należycie i wyraźnie, że może żądać zwrotu świadczeń rentowych np. po zakończeniu wypłaty renty w lipcu 2008 r. Sądził, że skoro KRUS nadal wypłaca rentę i przyznaje następną rentę, następną decyzją, to nie miał powodu sądzić, że potem będzie żądać zwrotu świadczeń, tym bardziej, że jego podleganie ubezpieczeniu nie budziło wątpliwości Sądów Okręgowych.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

P. J. jest właścicielem nieruchomości o numerze działki (...) – teren upraw rolnych o obszarze 0,13,38 ha. W okresie od 2 lutego 2001 r. do 31 września 2006 r. do 30 września 2010 r. był dzierżawcą gruntu Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa o powierzchni 2.6052 ha na terenie wsi K., gmina N., woj. (...) oznaczonej numerami działek (...) (vide: umowa sprzedaży z dnia 18 października 2000 r. – k. 14-15 plik II akt rentowych, umowa dzierżawy z dnia 2 lutego 2001 r. - k.2 akt rentowych, aneks do umowy dzierżawy z dnia 3 lipca 2006 r. – k. 137 plik II akt rentowych).

W dniu 21 czerwca 2001 r. P. J. złożył wniosek o objęcie go ubezpieczeniem społecznym rolników. Wskazał, że uprawia ziemniaki i łąki (vide: wniosek – k. 1 akt rentowych).

Decyzją Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w H. z dnia 16 lipca 2001 r. stwierdzono podleganie przez P. J. ubezpieczeniu społecznemu rolników i obowiązek opłacania z tego tytułu składek od dnia 2 lutego 2001 r. (vide: decyzja z dnia 16 lipca 2001 r. – k. 8 akt rentowych).

Ubezpieczony w kwietniu 2001 r. posadził warzywa na działce nr (...). Uprawa zajmowała 15-20m². Od czasu wypadku komunikacyjnego, który miał miejsce w maju 2001r., nie prowadził działalności rolniczej (dowód: zeznania ubezpieczonego – k. 17 i 75 akt sprawy).

Decyzją z dnia 15 stycznia 2004 r. organ rentowy przyznał ubezpieczonemu prawo do renty inwalidzkiej od dnia 1 listopada 2003 r. do dnia 31 stycznia 2005 r. Zawieszeniu podlegała część uzupełniająca renty w wymiarze 100%, z uwagi na niezaprzeszanie prowadzenia działalności rolniczej.

W pkt 6 pouczenia organ wskazał, że „Osoba, która pobrała nienależne jej świadczenia jest zobowiązana do ich zwrotu. Za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się świadczenia wypłacane mimo zaistnienia okoliczności powodujących ich ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeśli osoba pobierająca świadczenie była pouczone o braku prawa do ich pobierania. W celu ustalenia, czy nie zachodzą okoliczności powodujące zawieszenie lub zmniejszenie wysokości emerytury rolnej – renty inwalidzkiej rolniczej, jest Pan zobowiązany w ciągu 14 dni zawiadomić organ wypłacający świadczenie o: 1) okolicznościach podanych w ust. 1 pkt 1-3, ust. 5, 2) podjęciu zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej albo pozarolniczej działalności gospodarczej, jak też pełnieniu służby, 3) wysokości osiąganego przychodu, 4) każdorazowej podwyżce wysokości wynagrodzenia – dochodu – uposażenia, 5)uzyskaniu przez małżonka prawa do emerytury lub renty, 6)odbywaniu kary pozbawienia wolności, 7) pobierania emerytury lub renty z innego tytułu – przyznanej przez inny organ, 8)osoba uprawniona do dodatku pielęgnacyjnego powinna powiadomić o pobycie w domu pomocy społecznej” (vide: decyzja z dnia 15 stycznia 2004 r. – k. 29plik II akt sprawy).

Decyzją z dnia 22 stycznia 2004 r. organ podjął z urzędu wypłatę części uzupełniającej renty w wymiarze 100% od dnia 1 listopada 2003 r. (vide: decyzja z dnia 22 stycznia 2004 r. – k. 33 plik II akt rentowych).

Decyzją z dnia 9 lutego 2004 r. organ rentowy stwierdził ustanie ubezpieczenia społecznego rolników P. J. od dnia 1 kwietnia 2004 r. (vide: decyzja z dnia 9 lutego 2004 r. – k. 21 akt rentowych).

Decyzja z dnia 24 marca 2004 r. organ rentowy przeliczył wysokość renty ubezpieczonego od dnia 1 lutego 2004 r. do 31 stycznia 2005 r., z uwagi na udowodnienie kolejny okresów zatrudnienia. Organ pouczył ubezpieczonego w

przedmiocie przesłanek uznania świadczenia za nienależne jak w decyzji z dnia 15 stycznia 2004 r. (vide: decyzja z dnia 24 marca 2004 r. - k. 35 plik II akt rentowych).

Dnia 8 lutego 2005 r. ubezpieczony złożył wniosek o rentę inwalidzką. We wniosku w kategorii charakter upraw wskazał łąkę i pastwisko (vide: wniosek z dnia 8 lutego 2005 r. – k. 38 oraz kwestionariusz – k. 39 plik II akt rentowych).

Decyzją z dnia 8 marca 2005 r. organ dokonał ponownego przeliczenia wysokości renty inwalidzkiej ubezpieczonego od dnia 1 lutego 2005 r. do 28 lutego 2006 r., zawieszając wypłatę części uzupełniającej renty w wymiarze 100% %, z uwagi na niezaprzesłanie prowadzenia działalności rolniczej. Organ pouczył ubezpieczonego w przedmiocie przesłanek uznania świadczenia za nienależne jak w decyzji z dnia 15 stycznia 2004 r. (vide: decyzja z dnia 8 marca 2005 r. – k. 40 plik II akt rentowych).

Decyzją z dnia 11 marca 2005 r. organ rentowy z urzędu podjął wypłatę części uzupełniającej renty w wymiarze 50% od dnia 1 lutego 2005 r. (vide: decyzja z dnia 11 marca 2005 r. – k. 41 plik II akt rentowych).

Ubezpieczony odwołał się od powyższej decyzji w wyniku czego kwestia wysokości jego renty inwalidzkiej była przedmiotem postępowania przez Sądem Okręgowym w Gdańsku VIII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (sygn. akt: VIII U 2021/05), który w wyroku z dnia 29 lipca 2005 r. zmienił zaskarżoną decyzję i zobowiązał organ rentowy do podjęcia wypłaty renty rolniczej od dnia 1 lutego 2005 r. w pełnej wysokości. W uzasadnieniu wyroku, Sąd wskazał, że ubezpieczony „planował prowadzenie hodowli bydła mlecznego, jednakże do dnia dzisiejszego nie rozpoczął działalności”.

W wyniku złożenia apelacji przez organ rentowy, sprawę rozpatrywał także Sąd Apelacyjny w Gdańsku III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (sygn. akt: III AUa 3344/05), który w wyroku z dnia 5 kwietnia 2007 r. zmienił wyrok Sądu I instancji i oddalił odwołanie, z uwagi na nie prowadzenie działalności rolniczej (dowód: wyrok z dnia 29 lipca 2005 r. – k. 17, uzasadnienie wyroku – 19, apelacja z dnia 2 listopada 2005 r. – k. 23-24, wyrok z dnia 5 kwietnia 2007 r. wraz z uzasadnieniem – k. 52-57 akt sprawy VIII U 2021/05).

Decyzją z dnia 8 grudnia 2005 r. organ rentowy zawiesił wypłatę części uzupełniającej renty w wymiarze 100% od dnia 1 grudnia 2005 r. (vide: decyzja z dnia 8 grudnia 2005 r. – k. 82 plik II akt rentowych).

Ubezpieczony odwołał się od powyższej decyzji wskazując, że nie prowadzi działalności rolniczej. W konsekwencji, kwestia wysokości jego renty inwalidzkiej była przedmiotem postępowania przez Sądem Okręgowym w Gdańsku VIII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (sygn. akt: VIII U 646/06), który w wyroku z dnia 24 maja 2006 r. zmienił zaskarżoną decyzję i zobowiązał organ rentowy do podjęcia wypłaty renty rolniczej od dnia 1 grudnia 2005 r. w pełnej wysokości. W uzasadnieniu Sąd wskazał, że „P. J. nie prowadzi faktycznie działalności rolniczej na dzierzawionych gruntach”.

W wyniku złożenia apelacji przez organ rentowy, sprawę rozpatrywał także Sąd Apelacyjny w Gdańsku III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (sygn. akt: III AUa 2169/06) - (dowód: wyrok z dnia 24 maja 2006 r. – k. 37, apelacja z dnia 29 września 2006 r. – k. 45-46 akt sprawy o sygn.: VIII U 646/06).

W dniu 31 marca 2006 r. ubezpieczony złożył ponowny wniosek o prawo do rolniczej renty inwalidzkiej wskazując, że nie prowadzi gospodarstwa rolnego i niczego nie uprawia. Równocześnie podał, że nie zaprzestał działalności rolniczej (vide: wniosek z dnia 31 marca 2006 r. – k. 91, kwestionariusz osobowy – k. 93 plik II akt rentowych).

Decyzją z dnia 25 lipca 2006 r. organ rentowy przeliczył rentę ubezpieczonego od dnia 1 marca 2006 r. do 31 lipca 2008 r., zawieszając część uzupełniającą renty w wymiarze 100%, z uwagi na prowadzenie działalności rolniczej. Organ pouczył ubezpieczonego w przedmiocie przesłanek uznania świadczenia za nienależne jak w decyzji z dnia 15 stycznia 2004 r. (vide: decyzja z dnia 25 lipca 2006 r. – k. 102-103 plik II akt rentowych).

Ubezpieczony odwołał się od powyższej decyzji, w wyniku czego kwestia wysokości jego renty inwalidzkiej była przedmiotem postępowania przed Sądem Okręgowym w Gdańsku VIII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (sygn. akt: VIII U 3962/06), który w wyroku z dnia 13 czerwca 2007 r. oddalił odwołanie ubezpieczonego. W uzasadnieniu wskazał, że „ubezpieczony nigdy nie podjął prowadzenia działalności rolnej na gruntach, których jest właścicielem i dzierżawcą”.

W wyniku złożenia apelacji przez ubezpieczonego, sprawę rozpatrywał także Sąd Apelacyjny w Gdańsku III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (sygn. akt: III AUa 1552/07) - (dowód: wyrok z dnia 13 czerwca 2007 r. – k. 56, uzasadnienie – k. 61, apelacja z dnia 27 lipca 2007 r. – k. 64 akt sprawy o sygn.: VIII U 3962/06).

Postanowieniem z dnia 13 listopada 2007 r. Sąd Apelacyjny postanowił połączyć do wspólnego rozpoznania sprawy o sygn. akt: III AUa 1552/07 i III AUa 2169/06.

W wyroku z dnia 4 grudnia 2007 r. Sąd Apelacyjny w pkt I zmienił wyrok z dnia 24 maja 2006 r. i oddalił odwołanie ubezpieczonego, a w pkt II oddalił apelację od wyroku z dnia 13 czerwca 2007 r. W uzasadnieniu Sąd ten uznał, że wobec sprzecznych informacji podawanych przez ubezpieczonego nie sposób stwierdzić, czy prowadził działalność rolniczą na dzierżawionym przez siebie gruncie, toteż brak podstaw do uznania, że w związku z dzierżawą od Skarbu Państwa gruntów o powierzchni ponad 2 ha stał się ubezpieczonym rolnikiem (dowód: postanowienie z dnia 13 listopada 2007 r. – k. 76, wyrok z dnia 4 grudnia 2007 r. – k. 82, uzasadnienie – k. 86 akt sprawy o sygn.: VIII 646/06).

Postanowieniem z dnia 7 lipca 2008 r. organ rentowy wznowił postępowanie w przedmiocie podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników przez P. J. od dnia 2 lutego 2001 r. (vide: postanowienie z dnia 7 lipca 2008 r. - k. 38 akt rentowych).

Decyzja z dnia 30 września 2008 r. organ rentowy stwierdził **nieważność decyzji z dnia 16 lipca 2001 r.** W uzasadnieniu wskazał, że z ustaleń Sadu Okręgowego – Sądu Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku i Sądu Apelacyjnego III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zawartych w wyrokach z dnia 13 czerwca 2007 r. (sygn. akt: VIII U 3962/06) i z dnia 4 grudnia 2007 r. (sygn. akt: III AUa 2169/06) wynika, że ubezpieczony nie podjął prowadzenia działalności rolniczej na gruntach wydzierżawionych od Skarbu Państwa (vide: decyzja z dnia 30 września 2008 r. – k. 145 plik II akt rentowych).

Ubezpieczony odwołał się od powyższej decyzji, jednakże Sąd Okręgowy w Gdańsku XV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (sygn. akt: XV U 281/08) uznał, jego argumentację za niezasadną i w wyroku z dnia 13 maja 2009 r. odwołanie oddalił.

W wyniku złożenia apelacji przez ubezpieczonego sprawa była przedmiotem rozpoznania przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku III Wydziału pracy i Ubezpieczeń Społecznych, który w wyroku z dnia 29 czerwca 2010 r. zmienił wyrok Sądu I instancji i przekazał odwołanie P. J. od decyzji organu rentowego z dnia 30 września 2008 r. do rozpoznania Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi jako właściwemu.

Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi, uznając iż P. J. nie był właściwie pouczone o przysługujących środkach zaskarżenia, postanowieniem z dnia 4 sierpnia 2010 r. przekazał odwołanie ubezpieczonego od decyzji z dnia 30 września 2008 r. Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego jako właściwemu w sprawie (dowód: wyrok z dnia 13 maja 2009 r. – k. 40, wyrok z dnia 29 czerwca 2010 r. – k. 102 akt sprawy o sygn.: XV U 281/08, postanowienie z dnia 4 sierpnia 2010 r. – k. 40-41 akt sprawy).

Decyzją z dnia 13 października 2008 r. organ rentowy odmówił ubezpieczonemu wypłaty renty inwalidzkiej od dnia 1 sierpnia 2008 r. (vide: decyzja z dnia 13 października 2008 r. - k. 150 plik II akt rentowych).

Zaskarżoną w niniejszym postępowaniu decyzją z dnia 3 listopada 2008 r. wstrzymał wypłatę renty inwalidzkiej ubezpieczonego i zobowiązał go do zwrotu kwoty nienależnie pobranego świadczenia za okres od dnia 1 sierpnia 2005 r. do 31 lipca 2008 r. w wysokości 11.435,97 zł.

W uzasadnieniu organ wskazał, że ubezpieczony był prawidłowo pouczony o okolicznościach powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń, a mimo zajścia tych okoliczności pobierał przesyłane świadczenie (vide: decyzja z dnia 3 listopada 2008 r. – k. 154 plik II akt rentowych).

Decyzją z dnia 28 października 2010 r. organ rentowy, po ponownym rozpoznaniu sprawy z odwołania P. J. od decyzji z dnia 30 września 2008 r. zaskarżoną decyzję utrzymał w mocy (dowód: decyzja z dnia 28 października 2010 r. – k. 155-156 akt rentowych).

Ubezpieczony odwołał się od powyższej decyzji, jednakże Sąd Okręgowy w Gdańsku VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (sygn. akt: VIII 2057/11) uznał, jego argumentację za niezasadną i w wyroku z dnia 28 lutego 2012 r. odwołanie oddalił.

W wyniku złożenia apelacji przez ubezpieczonego sprawa była przedmiotem rozpoznania przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, który w wyroku z dnia 23 listopada 2012 r. oddalił apelację (sygn. akt: III AUa 824/12) - (dowód: wyrok z dnia 28 lutego 2012 r. wraz z uzasadnieniem – k. 59-65, apelacja z dnia 29 marca 2012 r. – k. 70-74, wyrok z dnia 23 listopada 2012 r. – k. 101-112 akt sprawy o sygn.: VIII 2057/11).

Ubezpieczony złożył skargę na postanowienie Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 4 sierpnia 2010 r. Postanowieniem z dnia 18 stycznia 2011 r. (sygn. akt: III SA/Gd 11/11) Wojewódzki Sąd Administracyjny w Gdańsku stwierdził swoją niewłaściwość i przekazał sprawę Wojewódzkiemu Sądowi Administracyjnemu w Warszawie jako miejscowo właściwemu.

Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie postanowieniem z dnia 26 sierpnia 2011 r. (sygn. akt: VII SA/Wa 465/11) odrzucił skargę ubezpieczonego z uwagi na swoją niewłaściwość (dowód: skarga z dnia 2 grudnia 2010 r. – k. 162-163, postanowienie WSA w Gdańsku z dnia 18 stycznia 2011 r. wraz z uzasadnieniem – 167-168, postanowienie WSA w Warszawie z dnia 26 sierpnia 2011 r. wraz z uzasadnieniem – k. 182-187 akt rentowych).

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Odwołanie ubezpieczonego P. J. nie zasługuje na uwzględnienie wobec czego podlega oddaleniu.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie jest, czy rolnicza renta inwalidzka, pobierana przez P. J. w okresie od dnia 1 sierpnia 2005 r. do 31 lipca 2008 r., była świadczeniem nienależnie pobranym i jako taka podlega zwrotowi.

Ubezpieczony na potwierdzenie swojego stanowiska powołał się na treść wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2007 t. sygn. akt: I UK 90/07 w przedmiocie pouczenia świadczeniobiorcy jako warunku skuteczności domagania się zwrotu świadczenia na podstawie art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy emerytalnej.

Podał także, że nie można przypisać mu złej woli, zatem podlega ochronie praw nabytych. Ponadto wskazał, że w ustawie o ubezpieczeniu społecznym rolników brak jest regulacji normującej, od kiedy powstaje obowiązek ubezpieczenia społecznego rolników jak również od jakiej daty należy przyjąć rozpoczęcie działalności rolniczej. Sądził również, że skoro KRUS nadal wypłaca rentę i przyznaje następną rentę, następną decyzją, to nie ma powodu by podejrzewać, że potem będzie żądać zwrotu świadczeń, tym bardziej, że jego podleganie ubezpieczeniu nie budziło wątpliwości Sądów Okręgowych.

Pozwany wskazał natomiast, że zaskarżona decyzja została wydana na podstawie art. 138 ust. 2 pkt 2 ustawy emerytalnej – P. J. oświadczył, że prowadzi działalność rolniczą i tym samym wprowadził organ rentowy w błąd.

Na wstępie zaznaczyć należy, że decyzją z dnia 28 października 2010 r., utrzymującą w mocy decyzję z dnia 30 września 2008 r., uznano nieważność decyzji Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w H. z dnia 16 lipca 2007 r. o podleganiu przez P. J. ubezpieczeniu społecznemu rolników i obowiązku opłacania z tego tytułu składek od dnia 2 lutego 2001 r. P. J. nie prowadził działalności rolniczej i w związku z tym nie był rolnikiem. Powyższe było wielokrotnie potwierdzane przez samego wnioskodawcę podczas postępowań prowadzonych przez Sąd Okręgowy w Gdańsku,

zakończonych wyrokami z dnia 29 lipca 2005 r. (sygn. akt: VIII U 2021/05), z dnia 24 maja 2006 r. (sygn. akt: VIII U 646/06), z dnia 13 czerwca 2007 r. (sygn. akt: VIII U 3962/06), z dnia 13 maja 2009 r. (sygn. akt: XV U 281/08), z dnia 28 lutego 2012 r. (sygn. akt: VIII 2057/11), jak również podczas postępowań prowadzonych przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku, zakończonych wyrokami z dnia 4 grudnia 2007 r. (III AUa 2169/06), z dnia 5 kwietnia 2007 r. (sygn. akt: III AUa 3344/05) oraz z dnia 23 listopada 2012 r. (sygn. akt: III AUa 824/12).

W związku z powyższym Sąd uznał, iż kwestia spełnienia przez P. J. przesłanek objęcia go ubezpieczeniem społecznym rolników jest objęta powagą rzeczy osądzonych i jako taka nie stanowi przedmiotu niniejszego postępowania.

Wskazania wymaga, że zgodnie z treścią art. 52 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 2008 r. Nr 50, poz.291 j.t.) zasady zwrotu nienależnie pobranych świadczeń oraz ustalania odsetek za opóźnienia w wypłacie świadczeń określają przepisy emerytalne oraz przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy o świadczeniach pieniężnych w razie choroby i macierzyństwa.

Definicja pojęcia „nienależnie pobrane świadczenia” znajduje się w art. 138 ust 2 i 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2009 r. Nr 153 poz.1227) i w oparciu o regulację ust. 1 za nienależnie pobrane świadczenia uważa się:

1. świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania;
2. świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia.

Osoba, która świadomie wprowadza w błąd organ rentowy lub odwoławczy (np. przedstawiając fałszywe zeznania świadków, zaświadczenia, świadectwa pracy, składając nieprawdziwe oświadczenia) zobowiązana będzie do zwrotu świadczenia przyznanego lub wypłaconego w związku z tym błędem. Jeśli świadczenie w ogóle nie zostało przyznane, gdyby organ rentowy lub odwoławczy nie został wprowadzony w błąd, będzie podlegać zwrotowi w całości.

Wykładnia językowa art. 138 ust. 2 pkt 2 jednoznacznie wskazuje, że złożenie fałszywych zeznań lub dokumentów musi mieć charakter umyślnego działania. O ile dana osoba wykaże, że nie wiedziała (nie mogła wiedzieć) o określonych nieprawidłowościach, przesłanki zawarte w cytowanej regulacji nie będą spełnione. Innym przypadkiem świadomego wprowadzenia w błąd może być również tzw. przemilczenie.

W orzecznictwie w przedmiocie nienależnie pobranych świadczeń wskazano, że przedłożenie w organie rentowym dokumentu mającego istotne znaczenie dla uzyskania świadczenia, zawierającego nieprawdziwe informacje, oznacza, że przyznane na jego podstawie świadczenie jest nienależne (wyrok SN z dnia 5 kwietnia 2001 r., II UKN 309/00, OSNPUSiSP 2003, nr 2, poz. 44). W uzasadnieniu powyższego orzeczenia poddano stanowczej krytyce wyrażony w kasacji pogląd, że fakt posłużenia się nieprawdziwymi czy sfalszowanymi dokumentami nie może przekreślać uprawnień do renty wstecz.

W toku niniejszego postępowania, w oparciu o zgromadzoną w sprawie dokumentację, w tym w szczególności zgromadzoną w aktach spraw tutejszego Sądu Okręgowego o sygn.: VIII U 2057/11, VIII U 2021/05, VIII U 646/06, VIII U 3962/06, XV U 2815/08 i VIII U 20/11, Sąd Okręgowy ustalił, że dokonując zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego rolników P. J. nie ujawnił faktu, że w rzeczywistości nie prowadzi działalności rolniczej na dzierżawionych przez siebie gruntach i tym samym świadomie wprowadził organ rentowy w błąd.

Ubezpieczony podnosił, że nie został należycie pouczony o warunkach skuteczności domagania się przez organ rentowy zwrotu świadczenia na podstawie art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy emerytalnej.

W ocenie Sądu, powyższy zarzut nie zasługuje na uwzględnienie. W decyzjach dotyczących prawa ubezpieczonego do rolniczej renty inwalidzkiej organ rentowy każdorazowo zamieszczał pouczenie, w którym wymieniał okoliczności,

których zaistnienie w okresie po przyznaniu prawa do świadczenia powoduje ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części. Kwestia prawidłowości, odpowiedniej indywidualizacji bądź adekwatności pouczenie nie miała jednak znaczenia w niniejszej sprawie, ponieważ, ze względu na podanie nieprawdziwych informacji przez ubezpieczonego już w chwili dokonywania zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego rolników, świadczenie było nienależne od początku.

Ubezpieczony podnosił również, że nie można przypisać mu złej woli, zatem podlega ochronie praw nabytych. W świetle poczynionych ustaleń, nie sposób uznać jego stanowiska za zasadne.

Przede wszystkim, zauważyć należy, że treść podawanych przez ubezpieczonego informacji o charakterze upraw w jego gospodarstwie rolnym nie odpowiadała prawdzie (wniosek – k. 1 akt rentowych) – podał, że uprawia ziemniaki i łąki. W rzeczywistości ubezpieczony w kwietniu 2001 r. posadził warzywa jedynie na działce nr (...), a uprawa zajmowała 15-20m². Od czasu wypadku komunikacyjnego, który miał miejsce w maju 2001r., nie prowadził natomiast żadnej działalności rolniczej (zeznania ubezpieczonego – k. 17 i 75 akt sprawy). Powyższe okoliczności wskazują, iż nawet gdyby ubezpieczony nieświadomie wskazał charakter upraw, to i tak wiedział, że nie prowadzi działalności rolniczej.

Nadto, w toku dalszych postępowań prowadzonych zarówno przed organem rentowym jak i przez Sądem, ubezpieczony miał możliwość zweryfikowania swojego oświadczenia i zawiadomienia organu o błędzie, jednakże z możliwości tej nie skorzystał i nadal pobierał świadczenie rentowe. W związku z tym, Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że ubezpieczony wprowadził organ rentowy w błąd świadomie i tym samym, nie stosuje się wobec niego zasady ochrony praw nabytych (tak: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 1997 r., sygn. akt: II UKN 128/97).

Podkreślenia wymaga także, że zgodnie z ust 4 art. 138 ustawy nie można żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń za okres dłuższy niż 12 miesięcy, jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ rentowy o zajściu okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, a mimo to świadczenia były jej nadal wypłacane, w pozostałych zaś wypadkach - za okres dłuższy niż 3 lata, z zastrzeżeniem ust. 5.

Zwrot nienależnie pobranych świadczeń może obejmować okres nie dłuższy niż trzyletni. Przez 3 lata w rozumieniu art. 138 ust. 4 należy rozumieć okres kolejnych 36 miesięcy, w przeciwieństwie do art. 138 ust. 5, gdzie mowa jest o latach kalendarzowych.

Ustawa nie precyzuje, od jakiego momentu należy liczyć okres 12 miesięcy/3 lat, o którym mowa w art. 138 ust. 4. Artykuł 84 ust. 3 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz.1585 j.t.) odpowiada treściowo art. 138 ust. 4, z dookreśleniem, że chodzi o ostatnie 12 miesięcy/3 lata. Wydaje się, że okres ten liczyć należy od miesiąca poprzedzającego miesiąc, w którym nastąpiło wstrzymanie wypłaty (w całości lub w części) nienależnie pobieranego świadczenia.

Organ rentowy wstrzymał wypłatę rolniczej renty inwalidzkiej ubezpieczonego od dnia 1 sierpnia 2008 r., a zatem zwrotu nienależnie pobranego świadczenia można dochodzić za okres od 1 sierpnia 2005 r. do 31 lipca 2008 r.

Wyjaśnić trzeba również, że organ rentowy przyznając ubezpieczonemu świadczenie rentowe decyzją z dnia 25 lipca 2006 r. i kontynuując jego wypłacanie do 31 lipca 2008 r. postępował prawidłowo. Kwestia, czy ubezpieczony podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników była przedmiotem postępowania przed Sądem Okręgowym w Gdańsku, Sądem Apelacyjnym w Gdańsku oraz Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, co w efekcie spowodowało, że zawieszenie jej wypłaty możliwe było dopiero od dnia 1 sierpnia 2008 r.

W konkluzji Sąd działając na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. w związku z art. 138 ust. 2 pkt 2 ustawy emerytalnej i cytowanymi wyżej przepisami Sąd Okręgowy, w pkt I wyroku oddalił odwołanie P. J..

SSA w SO H. Witkowska-Zalewska

Zarządzenie:

1. odnotować,
2. odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć wnioskodawcy z pouczeniem,
3. z wpływem lub za 3 tygodnie.

SSA w SO H. Witkowska - Zalewska